

חיפוש

הארץ

שלום, עומר

ניווט

זו לא עוד אובססיה של אוהדי מכבי חיפה. זה קרב על הבכורה בכדורגל הישראלי

אוהדי מכבי חיפה במשחק מול מכבי תל אביב, 2022.

גם יעקב שחר נכווה צילום: שרון בוקוב

הדומיננטיות בעשורים האחרונים הובילה את הקהל בסמי עופר לתבוע בעלות על השם "מכבי", בניסיון למחוק את ההגמוניה של מכבי תל אביב. לא כולם בטוחים שלמאבק הזה יש סיכוי

עידו רקובסקי

התראות במייל

25 באוגוסט 2024

יעקב שחר עלה לנאום בחגיגות הזכייה של מכבי חיפה בגביע ב-2016, הראשון אחרי 17 עונות ללא לחיצת יד ירוקה עם נשיא המדינה. הקהל זעם על הודעת העזיבה של יוסי בניון 24 שעות לפני כן, בסיום הניצחון על מכבי תל אביב, וקילל את הקפטן. הבעלים ביקש להרגיע את האוהדים, וסיפר: "שלשום אשתי שאלה אותי אם אנחנו יכולים לנצח את מכבי, ואמרתי 'כן!'. הוא לא הבין איזו טעות הוא עושה.

אוהדי מכבי חיפה מנהלים כבר שנים קמפיין להעברת הבעלות על הקיצור "מכבי". אחרי עשרות שנים שבהן הקהל והתקשורת ברחבי הארץ התייחסו למכבי תל אביב כאל "מכבי" (ולהפועל תל אביב כ"הפועל", ולבית"ר ירושלים כ"בית"ר") ולמכבי חיפה כ"חיפה", יושבי סמי עופר מבקשים לשנות את השיח הציבורי. מאחורי המאבק הזה לא עומדת רק גחמה, אלא ניסיון לקבע בתודעה הציבורית את סיום ההגמוניה הספורטיבית של העיר העברית הראשונה. או לכל הפחות, לקדם את הסיום הזה.

הנאום של שחר נגדע באיבו: המשפט הקצר שפתח איתו נתקל בקריאות בוז, שירת "רק בחיפה יש מכבי" וגידופים אחרים למכבי תל אביב. הקהל של חיפה ממילא לא שוכח לשחר את העבר שלו כאוהד מחלקת הכדורסל בצהוב. השימוש האגבי הזה בשם המפורש, הסדין הצהוב, היה יותר מדי עבורם. הבעלים הניח את המיקרופון מול הקללות, ירד מהבמה,

והחגיגות העצובות הסתיימו. בניון, אגב, חתם כעבור שבוע במכבי תל אביב.

"מה שאוהדי מכבי חיפה עושים זה בית ספר לערעור על ההגמוניה", אומר ד"ר אבישי בן חיים, פרשן חדשות 13 ומוביל השיח על ערעור ההגמוניה הפוליטית של ישראל הראשונה. "מכבי היא תמצית הסיפור של יהדות השרירים, החזרה הציונית לדמויות המכבים. המועדונים שהוקמו בשנות ה-20 שאבו מזה השראה, ומכבי תל אביב (שהוקמה כבר ב-1906, ע"ר), היתה משהו הגמוני. עצם העובדה שיש דיון כזה, שמערערים על ההגמוניה הזאת, מעיד על ההצלחה של מכבי חיפה כמועדון. הם כבר לא קבוצה פריפריאלית".

מכבי חיפה חסתה במשך שנים לא רק בצל של מכבי תל אביב, אלא גם של הפועל חיפה. ד"ר עומר עינב, היסטוריון שחיבר את הספר "עומדים בשער" על הכדורגל הארץ ישראלי בתקופת המנדט, אומר כי "מכבי תל אביב היתה תמיד המועדון הכי גדול והכי מצליח, ובחיפה הפועל היה המועדון הגדול. מכבי חיפה היתה הקבוצה של המעמדות הנמוכים ושל המעמד הבינוני - כל מי שלא היה מפא"י בעיר, שלא היה לו פנקס אדום".

"מה שאוהדי מכבי חיפה עושים זה בית ספר לערעור על ההגמוניה. עצם העובדה שיש דיון כזה מעיד על ההצלחה של מכבי חיפה כמועדון. הם כבר לא קבוצה פריפריאלית" אבישי בן חיים

האליפות הירוקה ב-1984, הראשונה של העיר, שינתה את הסטטוס קוו העירוני, אך לא את הארצי. בתוך שמונה עונות זכתה מכבי חיפה בארבע אליפויות, שחר רכש אותה והפך לבעלים הפרטי הראשון של מועדון כדורגל ישראלי, אך "רגשי הנחיתות נותרו רלוונטיים מאוד", כפי שאומר ד"ר עדו נבו, היסטוריון, יליד חיפה ואוהד הפועל חיפה מילדות. לדבריו, "גם בשנות ה-90, כשמכבי חיפה ומכבי תל אביב היו טובות וזכו בתארים, הדומיננטיות נשארה בתל אביב".

בן חיים, אוהד בית"ר ירושלים, אומר ש"תמיד היה לנו ברור ש'מכבי' זו מכבי תל אביב, וברור שמכבי חיפה זו 'חיפה'". הסיבה לכך, לדבריו, נעוצה גם בדומיננטיות הגדולה של מחלקת הכדורסל הצהובה: "הם היו סמל לאומי, כמו נבחרת ישראל בכדורסל. גם אצלנו בבית"ר היה ברור שאוחנה ומלמיליאן הם אוהדי מכבי תל אביב בכדורסל, לא היתה סתירה. הם לא ראו אף אחד ממטר".

הדומיננטיות של מכבי חיפה הלכה וגברה, ומאז האליפות הראשונה היא צברה ועוד ועוד הישגים: 15 אליפויות בסך הכל – יותר מכל מועדון אחר בפרק הזמן הזה, שלוש הופעות בשלב הבתים של ליגת האלופות והגעה לרבע גמר גביע המחזיקות. למכבי תל אביב, במקביל, היו בצורות ארוכות, ובין 1980 ל-2012 היא סיימה ראשונה בליגה ארבע פעמים – כולל הפסקות של 12 ותשע עונות. מאז 2013, היא עשתה זאת שש פעמים.

גיא פלג, פרשן המשפט של חדשות 12 ואוהד מכבי חיפה, שהיה הדובר שלה בשנות ה-90, אומר כי "מכבי חיפה הוא מועדון הכדורגל המוביל בישראל בכל פרמטר שתבחן אותו. אפשר לספור אליפויות מקום המדינה (למכבי תל אביב יש 20 כאלה ועוד חמש בימי המנדט, ע"ר), אבל באופן אמיתי, מכבי חיפה היא חלוצת הכדורגל המקצועני בארץ. היא הוציאה הכי הרבה שחקנים לאירופה ויש לה הכי הרבה מנויים".

עבדולאי סק ודור תורג'מן במשחק בין מכבי תל אביב למכבי חיפה, בעונה שעברה. גם בשנות ה-90, כששתי הקבוצות זכו בתארים, הדומיננטיות נשארה בתל אביב

צילום: ניר קידר

עינב אומר כי "ככל שמכבי חיפה זכתה ביותר ויותר אליפויות, האוהדים הרשו לעצמם – גם ברמה לא מודעת – לנכס את השם 'מכבי'. הם הרימו את הראש". לדברי פרופ' יאיר גלילי, סוציולוג ספורט מאוניברסיטת רייכמן, זה נועד לקבל את הגושפנקא כמועדון המוביל בארץ. "אם יש משהו טוב יותר מאליפות, זה עוד אליפות, ואז מסורת. אחרי כל כך הרבה

הצלחות, בארץ ובאירופה, טבעי שהשם 'מכבי' יהיה היעד הבא לכיבוש. הם רוצים משהו שבמשך המון שנים לא היה מושג.

"זו כמיהה ילדותית מאוד, להראות 'מי עכשיו באמת מכבי'", מוסיף גלילי, אך מדגיש כי בעיניו, זו אינה שאיפה שיש לבטל אותה. "אם אתה רוצה להיות כמו', אתה צריך סמל, משהו שכבשת. אם לא ניצחת מישהו, בטח בשבטיות המאוד ברורה בכדורגל, לא עשית כלום. יש כאן ביטוי גם לצורך לסנוט באוהדים שהמון שנים צעקו להם מהיציע האחר ש'מכבי יש רק בתל אביב'", הוא אומר גלילי, "זה לא רק שמכבי חיפה תהיה יותר, אלא שגם מכבי תל אביב תהיה פחות. במילה אחת, אפשר להגיד שזה 'זונאבי'".

אם בשנות ה-90 ובעשור הראשון של המאה הנוכחית עוד ניתן היה לשמוע בקרית אליעזר את הקריאה "מכבי זונה" ביחס למכבי תל אביב, בהדרגה ההקפדה על השיוך החיפאי למכבי הפכה כמעט דתית. ניסן קניאס, אוהד מכבי חיפה, שדר ומגיש ברדיו חיפה, אומר כי "זה פחות הפריע לנו בעבר, אבל כשהתחילו להיות יותר שידורים בתקשורת הארצית, וכשאמרו 'מכבי' התכוונו למכבי תל אביב, זה הרגיז. אנחנו לא פחות יפים או מוצלחים, גם אנחנו 'מכבי'. אז התחיל השיר מכבי יש רק

בחיפה. אלה לא רגשי נחיתות, זו גאוות יחידה. אנחנו רוצים להוכיח שמכבי חיפה היא המועדון הגדול בישראל".

יחד עם עמיתיו ברדיו חיפה, מקפיד קניאס - כמעט בקנאות - על הטרמינולוגיה. מרואיין שנופל בלשונו, בכיר וחיפאי ככל שיהיה, מועמד על טעותו ובמקומו מהר מאוד. שם, "מכבי" זו רק חיפה, המועדון שמשחק בצהוב-כחול הוא "מכבי תל אביב". ברשתות החברתיות, האוהדים אף מרחיקים לכת לימ. תל אביב', נמנעים מלחלל את שם האגודה.

"בוודאי שאנחנו מתקנים", מבהיר קניאס בגאווה. "בשבילנו מכבי זה חיפה. אנחנו משתדלים לשמור על הרגשות של האוהדים כי בסופו של דבר זה הקהל שלנו ואנחנו לא רוצים להרגיז אותם. הרי לאהוד כדורגל זה כמו דת. קנאות, גאוות יחידה. זה כמו לאהוב בחורה, או את התנ"ך. אי אפשר לפגוע בקודש הקודשים". קניאס סבור כי גם מכבי חיפה עצמו קשובה לרחשי אוהדיה: "גם המועדון, בדיוק כמונו, לא רוצה לפגוע באוהדים שלו. הם מכירים את רחשי הקהל, ובוודאי יישרו עם זה קו".

במועדון אכן מקפידים על השימוש ב"מכבי" בפרסומים הרשמיים, יותר מבעבר, אך סירבו לבקשת "הארץ" להתייחס לנושא. פלג אומר שהדיון הזה "מגוחך": בעיניו, "זה ביטוי לשחצנות של מכבי תל אביב. הם מועדון גדול בקנה מידה ישראלי, אפילו ענק. אני לא חושב ש'מכבי יש רק

בחיפה, כמו שאומר השיר שלנו. יש שתי קבוצות גדולות שמכונות 'מכבי', הניסיון לטעון לבעלות על השם הוא אינפנטילי".

**"אנחנו לא פחות יפים או מוצלחים, גם אנחנו 'מכבי'.
אלה לא רגשי נחיתות, זו גאוות יחידה. אנחנו רוצים
להוכיח שמכבי חיפה היא המועדון הגדול בישראל"
ניסן קניאס, שדר רדיו חיפה**

בן חיים לא מתייחס לדיון הזה בזלזול. בעיניו, יש בו קווי דמיון למאבק שהוא מתאר בזירה הארצית, בין ישראל הראשונה לשנייה, והתיאוריה שנלווית אליו. "התודעה העצמית של הקבוצה ממצבת אותה במקום מסוים בתוך החברה", הוא מסביר, "אצל מכבי תל אביב יש תודעה הגמונית, שאיפה להיות הקבוצה המדינה. עבור מכבי חיפה, זו לא תביעה של מחיקת האחר. אני לא מכיר אצל אוהדי מכבי חיפה את תחושת העליונות הזו.

"ישראל השנייה לא שואפת להיות באמת הגמוניה של הפועלים כמו בחלומות של גראמשי או לנין, אלא חולמת על שוויון וביחד. ברגע שאתה אומר, בתור מכבי חיפה, 'אני רוצה שוויון, אני לא רוצה הגמוניה משלי', ואוהדי מכבי תל אביב אומרים אני רוצה הגמוניה – יש למכבי תל אביב יתרון, ויותר סיכוי לנצח".

מכבי תל אביב, כמי שהכדור היה אצלה, עסוקה פחות בשאלה הזאת. מבחינתה, היא מכבי מימים ימימה, ואין סיבה שהמצב הזה ישתנה. הגמוניה שאינה מודעת להגמוניותה, אם תרצו. אוהדיה לועגים לטענות של חיפה, והמועדון אף קורץ לכך מדי פעם בפרסומים ברשתות החברתיות. גילי אומר כי "הם סוג פולנים, פיינשמעקרים, ובמידה מסוימת של צדק. הם המועדון הכי ותיק, היחיד שלא ירד ליגה. היו הרבה ניסיונות לנשל אותם מהמעמד ההגמוני שלהם, לפעמים בהצלחה לא מבוטלת - בית"ר ירושלים, הפועל תל אביב, הפועל באר שבע - אבל בסוף הם אומרים 'זה טוב ויפה, אבל תסתכלו על המאקרו: יש לנו חמישה כוכבים מעל לסמל'. יש הערכה הדדית בין המועדונים, מקצועית וניהולית, לדעתי גם אוהד מכבי תל אביב שונא פחות את מכבי חיפה מאשר את הפועל תל אביב".

השנאה בין המועדונים אכן דומיננטית יותר מהצד של חיפה, אך היא דבר חדש, באופן יחסי: כמו שחר, שב-2001 העדיף לנסוע לפיינל פור בפריז מאשר להגיע למשחק האליפות בטדי, רבים מאוהדי מכבי חיפה הזדהו בעבר כאוהדי מכבי תל אביב בכדורסל. קניאס מודה כי היה מגיע ליד אליהו - "כילד אתה רוצה שמכבי תל אביב תנצח, כי זה המדינה. התרגשתי לראות אותם, זה היה הטופ של אירופה. אבל ככל שהתבגרתי זה נעלם לי. לא יכולתי לראות ביציע את הפרצוף של האוהדים מהכדורגל".

אך הבעיה בניסיון לשנות את סדרי העולם אולי לא טמונה רק בזיכרון הקצר של מי שחגגו עם ברודי, קטש ופארקר, אלא גם במעמד של תל אביב כעיר לעומת חיפה. "מכבי חיפה, עבור העיר חיפה, היא הרבה יותר ממה שמכבי תל אביב היא בשביל העיר תל אביב", אומר עינב, "אבל למכבי תל אביב יש את הפריבילגיה של מרכז הארץ ושל העיר החשובה במדינה. מחוץ לחיפה, לכל מי שתגיד 'מכבי' - לאן המחשבות שלו הולכות? זה לא יכול להשתנות".

ואולי ההמחשה הטובה ביותר לכך היא היחס של היריבות - אלה ששונאות את שני המועדונים בצורה שווה, ואולי אף יותר את מכבי תל אביב. אם אצל הפועל תל אביב "מכבי" בשירים היא אך ורק היריבה העירונית, אפילו בית"ר ירושלים לא עושה סימנים של שיתוף פעולה: באחד השירים הבולטים ביציע המזרחי, מכריזים האוהדים: "לא סובל את חיפה, אני שונא את הפועל, גם מכבי זונה". לאף אחד אין ספק על איזו מכבי מדובר, ולאף אחד אין ספק ששום מאבק על הגמוניה לא עומד לשנות את זה.

לחצו לקבלת עדכונים בנושא:

+ מכבי תל אביב

+ מכבי חיפה

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי
דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל © כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ